

Stanisław Koziej

**EWOLUCJA STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA
UNII EUROPEJSKIEJ**

Referat na konferencji w Uczelni Łazarskiego, 22.05.2017r.

PROBLEMATYKA

- 1. UE prestrategiczna i pierwsza strategia: dojrzewanie potrzeby posiadania strategii i pierwsza strategia z 2003 roku – jej rola i treść. Bardziej manifest strategiczny, niż koncepcja działania.**
- 2. UE manifestacji strategicznej i nowa strategia: starzenie się strategii z 2003 roku, oblanie egzaminu praktycznego i potrzeba oraz kłopoty jej nowelizacji. Strategia z 2016 roku – jako strategia globalna/mega/wielka strategia - jej treść.**
- 3. Czy będzie UE strategii realnej i strategii/doktryny sektorowe? Wdrażanie strategii: polityczne i wojskowo-ekonomiczne, współpraca z NATO - szanse i ryzyka. Potrzebna strategia sektorowa w dziedzinie WPBiO.**

CZASY PRESTRATEGICZNE

Traktaty Rzymskie ustanowiły poprzedniczki UE – EWG i EWEA. Problematyką bezpieczeństwa się nie zajmowały, bo tę rolę pełniła UZE, potem NATO.

UE od początku jej powstania na podstawie Traktatu z Maastricht w 1992 roku miała WPZiB, traktowaną jako II filar UE, jako formułę koordynacji działań państw członkowskich w tej dziedzinie. Tak zwanym **zbrojnym ramieniem UE była UZE, której UE mogła zlecać różnego rodzaju zadania w dziedzinie bezpieczeństwa, w tym także zbrojne. Ona stanowiła niejako „ministerstwo obrony UE” i UE jako taka nie miała potrzeby zajmować się własną strategią. Liczyła na „usługi” UZE, która miała swoje struktury.**

W 1997 roku w traktacie z Amsterdamu ustanowiono wysokiego przedstawiciela ds. WPZiB, a w 2001 roku traktatem nicejskim usunięto UZE z systemu UE i skasowano możliwość zlecenia jej zadań wojskowych. Od tego czasu pojawiła się potrzeba i możliwość przygotowania własnej strategii przez UE. W ten sposób **J. Solana, wysoki przedstawiciel, doświadczony wcześniejszy sekretarz generalny NATO przygotował taką strategię i doprowadził do jej przyjęcia przez Radę Europejską w 2003 roku.**

STRATEGIA z 2003 r.

To była pierwsza strategia bezpieczeństwa UE. Była bardziej manifestem strategicznym, niż realną koncepcją strategiczną.

Rozpoczyna się konstatacją, że Europa nigdy dotąd nie była w tak dobrej kondycji, tak bezpieczna i wolna, jak obecnie. I że to jest w głównej mierze zasługą samej UE. To założenie w zasadzie przesądziło o całej treści.

ZAGROŻENIA W STRATEGII Z 2003 r.

Co do kluczowych zagrożeń stwierdza się na wstępie, że agresja na dużą skalę przeciwko jakimukolwiek państwu Unii Europejskiej jest obecnie **nieprawdopodobna!!!!. Zamiast tego Europa stoi w obliczu zagrożeń bardziej zróżnicowanych, mniej widocznych i trudniej przewidywalnych. Zalicza się do nich: terroryzm, proliferację broni masowego rażenia, konflikty regionalne, upadek państw oraz przestępczość zorganizowaną.**

CELE STRATEGICZNE z 2003r.

Z myślą o zapewnieniu bezpieczeństwa europejskiego strategia proponuje trzy podstawowe cele strategiczne:

- przeciwdziałanie zagrożeniom;**
- budowanie bezpieczeństwa w bezpośrednim sąsiedztwie;**
- wzmocnienie ładu międzynarodowego opartego na efektywnym multilateralizmie.**

PROMOWANIE DEMOKRACJI I PREWENCJA

Najlepszą ochroną dla bezpieczeństwa europejskiego jest świat dobrze rządzonych państw demokratycznych. Dlatego najefektywniejszymi sposobami wzmocnienia ładu międzynarodowego jest promowanie dobrej władzy, wspieranie reform społecznych i politycznych, zwalczanie korupcji i nadużyć władzy, ustanawianie rządów prawa oraz ochrona praw człowieka. **PROMOWANIE DEMOKRACJI!!!**

Aby jednak w pełni wykorzystać swój potencjał, musi być jeszcze bardziej aktywna. Konieczne jest rozwijanie takiej kultury strategicznej, która sprzyjać będzie podejmowaniu zawczasu szybkich i gdyby to okazało się niezbędne – zdecydowanych i silnych interwencji. Działania prewencyjne mogą zapobiec dużo poważniejszym problemom w przyszłości.

UPRZEDZANIE!!!!

OBLANY EGZAMIN I POTRZEBA NOWELIZACJI

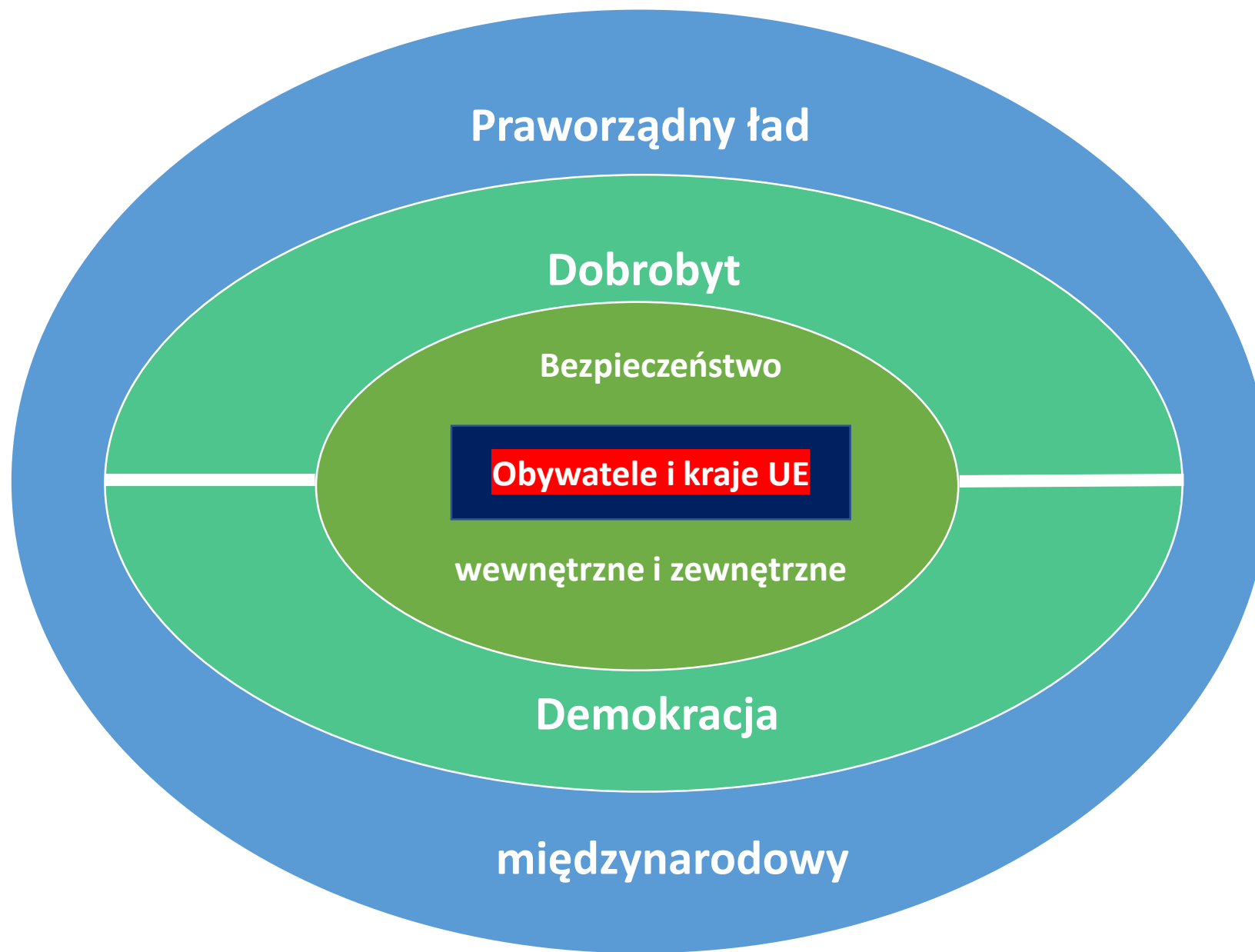
W 2007 roku Traktat Lizboński – dał nowe impulsy dla rozwoju i praktyki WPZiB (np. EDA, PESCO...).

Tymczasem strategia pozostała **manifestem, bez instrumentów realizacyjnych. Stąd jej małe znaczenie praktyczne. Była, bo była. A praktyka stawiała się coraz bardziej wymagająca. UE, podobnie jak NATO, przeszła niezbyt pomyślnie poważne egzaminy. Były to – wojna rosyjsko-gruzińska w 2008 roku, kryzys gazowy w styczniu 2009 roku no i wojna rosyjsko-ukraińska od 2014 roku.**

Pojawiało się coraz więcej głosów o potrzebie **nowelizacji strategii UE.**

Rola BBN, w ramach V4, inicjatywa Rady Bezpieczeństwa UE, w 2014 roku spotkanie w Warszawie... Wreszcie uruchomiony został proces pracy nad nową strategią, którą przyjęto w 2016 r.

STRUKTURA STRATEGICZNEJ MISJI UE WG STRATEGII GLOBALNEJ UE z 2016 r.

ZASADY DZIAŁANIA UE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

PARTNERSTWO

JEDNOŚĆ DZIAŁANIA

ZAANGAŻOWANIE

ZINTEGROWANE PODEJŚCIE UNII EUROPEJSKIEJ („comprehensive +”)

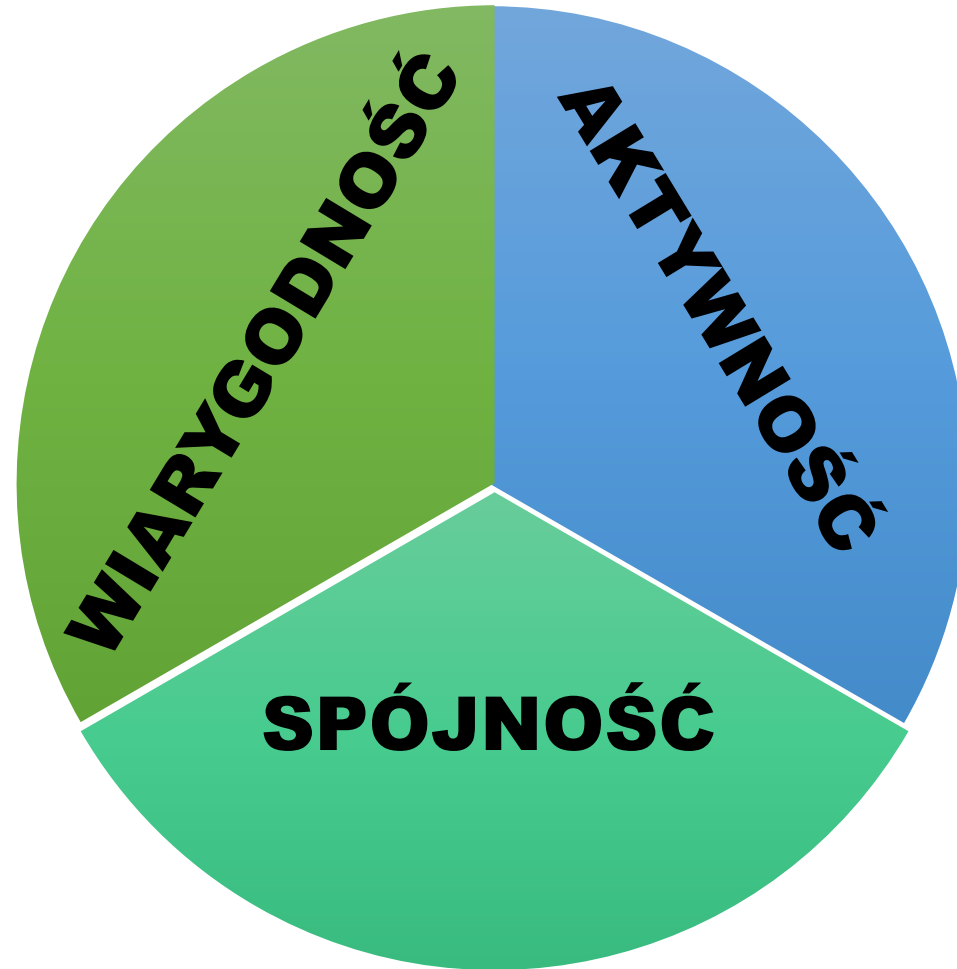
Podejście
wielowymiarowe:
*różnorodność
instrumentów*

Podejście
wielofazowe:
*zaangażowanie we
wszystkich fazach
konfliktu*

Podejście
wieloszczeblowe:
*zaangażowanie na
wszystkich
szczeblach
konfliktu*

Podejście
wielostronne:
*współpraca ze
wszystkimi
podmiotami
zaangażowanymi
w konflikt*

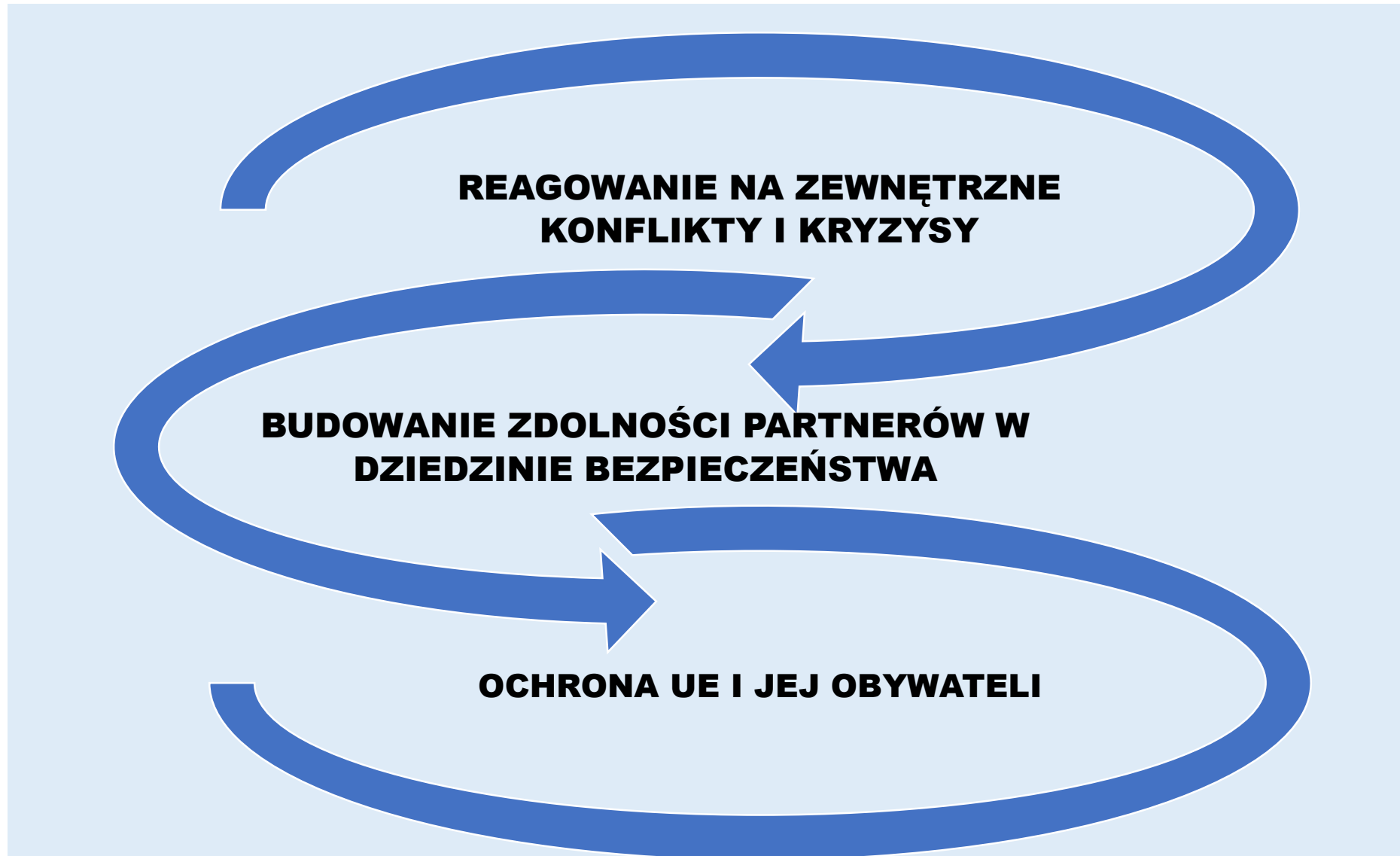
TRIADA WARUNKÓW STRATEGICZNEJ SKUTECZNOŚCI UE

OBSZARY WDRAŻANIA STRATEGII GLOBALNEJ UE

POZIOM AMBICJI UE W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA: ZADANIA STRATEGICZNE

Europejski plan działań na rzecz obronności

Europejski Fundusz obronny

Pion badawczy: wspólne prace badawcze w sektorze obronnym - finansowane z budżetu UE

Pion zdolności: wspólna produkcja i zakupy priorytetowego sprzętu obronnego – finansowane głównie z wkładów państw uczestniczących we wspólnych programach

Wspieranie przedsiębiorstw sektora obronnego

Wspieranie jednolitego rynku obronnego

PRIORYTETOWE OBSZARY WSPÓŁPRACY NATO-UE

- **przeciwdziałanie zagrożeniom hybrydowym**
- **współpraca operacyjna na morzu**
- **cyberbezpieczeństwo i cyberobrona**
- **zdolności obronne państw członkowskich**
- **przemysł obronny i badania obronne**
- **ćwiczenia**
- **zdolności obronne i w zakresie bezpieczeństwa oraz odporność/żywoć partnerów na wschodzie i południu**

PIERWSZE DECYZJE PRAKTYCZNE

Dla wzmocnienia zdolności planowania operacyjnego oraz prowadzenia misji i operacji w dziedzinie WPBiO tworzy się odpowiednią do tego komórkę (Military Planning and Conduct Capability - MPCC) w ramach Sztabu Wojskowego UE, która będzie na szczeblu strategicznym odpowiedzialna za planowanie operacyjne i prowadzenie misji wojskowych, ale bez mandatu wykonawczego (tj. bez mandatu do dowodzenia operacjami z bojowym użyciem SZ).

Ważną decyzją jest wspieranie koncepcji PESCO, a także wprowadzenie procedury corocznych przeglądów obronności (Coordinated Annual Review on Defence - CARD) oraz systematycznych posiedzeń ministrów obrony na ten temat.

SEKTOROWA STRATEGIA WPBiO?

Strategia globalna jest to koncepcja, którą w teorii bezpieczeństwa często nazywa się „*wielką strategią*” dającą podstawy do konkretnych strategii wykonawczych, polityk, doktryn, planów i programów. Jedną z takich powinna być wdrożeniowa sektorowa strategia/doktryna WPBiO, jako głównego obszaru WPZiB.

Taka strategia/doktryna może jednakże powstać tylko na bazie wspólnego mianownika strategicznego – czyli syntezy wspólnych i niesprzecznych interesów narodowych państw członkowskich.

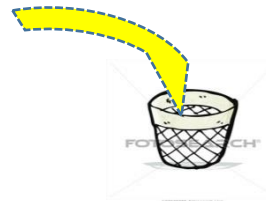
Poszukiwanie wspólnego mianownika strategicznego UE: misja strategiczna UE jako synteza interesów narodowych państw członkowskich

Interesy państw członkowskich i stosunek do nich innych państw (partnerów, sojuszników):

- **Wspólne (akceptowane)** – wszyscy są gotowi uczestniczyć w we wsparciu ich realizacji (ubezpieczane wspólnotowo);
- **Niesprzeczne (tolerowane)** – nikt nie zgłasza wobec nich sprzeciwu, ale też nie deklaruje z góry udziału w zabezpieczeniu ich realizacji (w razie potrzeby – koalicja ad hoc);

Katalog (pakiet)
wspólnych i
niesprzecznych
interesów państw
członkowskich,
czyli:
Misja UE
w dziedzinie
bezpieczeństwa

-
- **Sprzeczne (odrzucone)** – **nie** uwzględniane we wspólnej misji bezpieczeństwa.

ZAKOŃCZENIE

Czy będzie na to stać UE?

Czy i jak sobie z tym poradzi w warunkach zróżnicowanej integracji?

To pytanie otwarte na przyszłość.